

ઉકેલપત્ર : સત્સંગ પરિચય - ૨

(સમય : બપોરે ૨ થી ૪.૧૫)

(રવિવાર, ૬ માર્ચ, ૨૦૧૬)

- નોંધ :- (૧) આપેલ આવૃત્તિ પ્રમાણેના પુસ્તકના જવાબ જ માન્ય રાખવા. તે સિવાયની આવૃત્તિના જવાબ માન્ય ન રાખવા.
(૨) જમણી બાજુએ આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના ગુણાંક દર્શાવે છે.
(૩) જમણી બાજુએ પ્રશ્નની બાજુમાં કૌંસમાં આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના જવાબના પાઠ/પાના નંબર દર્શાવે છે.

અગત્યની સૂચના

પ્રશ્નપત્રમાં દરેક પેટા પ્રશ્નની જમણી બાજુ દર્શાવેલ ખાનામાં, લખેલા ગુણની પછીના ખાલી ખાનામાં (ગુણ : ૧)
પરીક્ષાર્થીને આપેલ ગુણ લખવાના છે. જો પ્રશ્નનો જવાબ ખોટો હોય તો તે ખાનામાં '૦' (અંકડામાં શૂન્ય) લખવું. ખરાં (✓)
કે ખોટાં (X) ની નિશાની દરેક પેટા પ્રશ્નની ડાબી બાજુની ખાલી જગ્યામાં જ - પ્રશ્ન શરૂ થાય તે પહેલાં જ કરવી.

વિશેષ નોંધ

આજ્યારે પેપર તપાસો ત્યારે જ્યારે લાંબા જવાબોમાં દા. ત. ટૂંકનોંધ, પાંચ મુદ્દાના વાક્યો, કારણો વગેરે પ્રશ્નોમાં આપ જ્યારે ફાળવેલા ગુણ કરતાં ઓછા ગુણ આપતાં હોવ ત્યારે પરીક્ષાર્થીએ કયો મુદ્દો નથી લખ્યો જેના તમે ગુણ કાપ્યા છે. તેની તમે ટૂંકમાં ડાબી બાજુ ઉપર નોંધ લખો. દા.ત. માર્ચ-૨૦૧૩માં પ્રવેશ-૧ માં 'જોબનપગીનું પરિવર્તન' ટૂંકનોંધ પૂછાઈ હતી. જેમાં જોબનપગી પ્રાર્થના કરતાં પોતાના દોષનું વર્ણન કરતાં કહે છે. 'પ્રભુ ! હું કુળહીન, કુટિલ, કુપાત્ર, બુદ્ધિહીન છું. મેં આપને ન ઓળખ્યા. દીનબંધુ ! દયા કરો. મારું મહાપાપ મટાડો.' આ મુદ્દો પરીક્ષાર્થીએ નથી લખ્યો તો બાજુમાં તમે લખી શકો કે 'પોતાના દોષ કહે છે.' આટલું જ લખવાનું છે અને તમે ગુણ ઓછા આપી શકો છો એટલે કે ફાળવેલ ગુણ કરતાં ઓછા ગુણ આપતાં પહેલાં બાજુમાં કયો મુદ્દો નથી તેની ટૂંકમાં નોંધ લખવી જરૂરી છે.

(વિભાગ - ૧ કિશોર સત્સંગ પરિચય, અગિયારમી આવૃત્તિ - મે, ૨૦૧૫)

પ્ર.૧ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૮)

નોંધ :- કોણ કહે છે ૧ ગુણ, કોને કહે છે ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે ૧ ગુણ.

૧. “રાજબાઈ અતિશય વૈરાગ્યવાળાં છે.” (૧૮/૫૩)
⇒ સર્વ સંબંધીઓ - મહારાજને
⇒ સંબંધીઓની વિનંતી સાંભળી મહારાજે રાજબાઈને ઘેર જવાનું કહેવડાવ્યું ત્યારે રાજબાઈને લોહીના ટશિયા ફૂટ્યા અને બેહોશ થઈ ગયા. તેથી તેમના સંબંધીઓ પ્રાર્થના કરતાં કહે છે.
૨. “ભક્તને ભગવાનમાં કેવી પ્રીતિ હોય ?” (૪/૧૧)
⇒ ભાઈચંદભાઈ - મહારાજને (૪/૧૧)
⇒ સુરત કથાવાર્તાના પ્રસંગમાં મહારાજે વાત કરી કે જેણે પોતાનું કલ્યાણ ઈચ્છવું હોય, તેણે ધર્મ સહિત જ ભક્તિ કરવી, ત્યારે પૂછે છે.
૩. “દીકરાને પણ ધન્ય છે ને બાપને પણ ધન્ય છે.” (૧૩/૩૭)
⇒ મહારાજ - સંત અને દામોદરભાઈને
⇒ સાધુએ દામોદરભાઈને ધોલ મારી હતી. તે વાત મહારાજે જાણી ત્યારે સાધુને ઠપકો આપ્યો. ત્યારે દામોદરભાઈએ મહારાજને કહ્યું : ‘સાધુ તો અમારા બાપ છે. તે બાપ તો દીકરાને મારે પણ ખરા.’ ત્યારે મહારાજ કહે છે.

પ્ર. ૨ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) (કુલ ગુણ : ૬)

૧. નિયમ પાલન કરે તેનો પાયો સત્સંગમાં અચળ થાય. (૨૧/૬૮-૬૯)
જ. નિયમરૂપી જે ધર્મમર્યાદા તેના પાલનમાં જે શિથિલ હોય તે શ્રીજીમહારાજને ગમતો નથી. મોટાપુરુષની આજ્ઞામાં જે વર્તે છે તે જ આત્મસત્તારૂપે વર્તે છે એવું ‘વચનામૃત’માં શ્રીજીમહારાજનું વચન છે. તેથી જે નિયમ પાળે છે તેનો પાયો સત્સંગમાં અચળ છે.
૨. શેષજીના બોલ્યા વગર વસિષ્ઠ અને વિશ્વામિત્રનો ન્યાય થયો. (૧૪/૩૯)
જ. વસિષ્ઠ નું તપ અધિક કે વિશ્વામિત્રનું લવ સત્સંગનું ફળ અધિક તેનો ન્યાય કરાવવા બંને શેષજી પાસે ગયા. ત્યારે શેષજીએ કહ્યું મારે માથે પૃથ્વીનો ભાર છે. તે પહેલાં હળવો કરો તો ન્યાય કરી શકું. વિશ્વામિત્રએ તપ મૂકીને સંકલ્પ કર્યો પણ પૃથ્વી ઊંચી ન થઈ. વસિષ્ઠ મુનિએ લવ સત્સંગનું ફળ મૂકીને સંકલ્પ કર્યો કે તરત જ પૃથ્વી એક હાથ ઊંચી થઈ. આમ શેષજીના બોલ્યા વગર વસિષ્ઠ અને વિશ્વામિત્રનો ન્યાય થયો.
૩. સુંદરજીને ગર્વ થયો. (૧૮/૫૫-૫૭)
જ. શ્રીજીમહારાજના દર્શન કરવા સુંદરજી સુથાર જ્યારે બંધિયા આવ્યા ત્યારે મહારાજે પૂછ્યું : “કોણ આવ્યું ?” તેમણે જણાવ્યું કે : “દાસ આવ્યો.” મહારાજે દાસના લક્ષણ મુજબ લૂગડાં-ઘરેણાં ઉતારી સાધુ થવાની આજ્ઞા કરી. અને ત્યાગીની દીક્ષા

આપી કાશી મોકલ્યા. મુક્તાનંદ સ્વામીના કહેવા મુજબ મહારાજે તેમને પાછા બોલાવી દાસના લક્ષણ મુજબ પાછા હતા તે જ વસ્ત્રો ધારણ કરી રાજાના કુંવરને પરણાવવા જવાની આજ્ઞા કરી. સુંદરજી સુથારને આ કઠણ આજ્ઞા પાળી તે વાતનો ગર્વ આવી ગયો. તેથી મહારાજને કહ્યું : “મહારાજ ! બીજાની આવી આકરી કસોટી કરશો નહિ. બીજાથી આવું ન થાય.”

પ્ર.૩ ‘ગલુજી’ (૩/૬-૮) - પ્રસંગ ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો. (વર્ણનાત્મક) (કુલ ગુણ : ૫)

ડુસરના રજપૂત ગલુજી ખેતરેથી આવીને વાળુ કરવાની તૈયારી કરી રહ્યા હતા. તેમની માએ દીવો કરી થાળી પીરસી તે જ વખતે વડથલના હરિભક્ત ધર્મસિંહ શ્રીજીમહારાજનો કાગળ લઈને આવ્યા. કાગળમાં લખ્યું હતું : આ કાગળ વાંચીને તરત ઘરની તમામ ઘરવખરી ગાડામાં ભરીને, તમારાં માતૃશ્રીને ઘેર એકલાં રાખીને તમો વડથલ આવો. ગલુજીએ શ્રીજીમહારાજની આજ્ઞા માથે ચડાવી, તમામ ઘરવખરી ભેગી કરી રાત્રે વડથલ શ્રીજીમહારાજ પાસે પહોંચી ગયા. કોઈ જૂની અદાવતને કારણે તે જ રાત્રે કેટલાક ગરાસિયાઓએ ગલુજીનું ઘર ઘેરી લીધું. ઘરમાં ગયા અને પૂછ્યું : ‘ગલુજી ક્યાં ?’ ત્યારે માએ કહ્યું સ્વામિનારાયણ ભગવાને તેડાવ્યો છે તેથી ઘરવખરી સાથે લઈને વડથલ ગયો છે. તેઓ ગલુજીને મારી નાખવા અને લૂંટી લેવા આવ્યા હતા આથી બોલ્યા માડી ! તમારા ભગવાન સાચા અને તમારા દિકરા પણ ભગવાનના ભગત ખરા. ગલુજીના મા ને સ્વામિનારાયણ ભગવાનનો દંઢ નિશ્ચય હતો. તેથી તેમણે કહ્યું ‘ગલુજીની રક્ષા કરવા તો મહારાજે તેને કાલે વડથળ તેડાવી લીધો, તમે તેનું વેર મૂકી દ્યો તો તમારી પણ ભગવાન રક્ષા કરે.’ ‘અમારે હવે ગલુજી સાથે વેર નથી. ભગવાનના આશીર્વાદ અમને પણ અપાવજો.’ એકવાર શ્રીજીમહારાજ ગલુજીના ગામમાં પધારવાના હતા. તે જ સમયે તેમના માતા દેહ મૂકી ગયાં. તો ગલુજીએ ભાઈઓને કહ્યું : ‘જો આપણે માની દેહક્રિયા કરવા રહેશું તો મહારાજ ચાલ્યા જશે. માટે ડોશીમાના દેહને ઢાંકી, રજોઠિયે (માળિયે) મૂકી દઈએ.’ આમ કરીને ગલુજી મહારાજનું ઢોલ ત્રાસાં લઈને સ્વાગત કરવા ગયા. ગામના શેઠની ડેલીમાં મહારાજ તેમજ સંતમંડળને ઉતારો આપ્યો અને બ્રાહ્મણ પાસે રસોઈ કરાવી. થાળ કરાવીને મહારાજ તેમજ સંતમંડળને જમાડ્યા. પછી મહારાજે કહ્યું : ‘આજે અમારે વરતાલ જવાની ઉતાવળ છે. તે ફરી વાર આવીશું ત્યારે તમો કહેશો તેમ કરીશું.’ ત્યારે ગલુજી અને સૌ હરિભક્તો મહારાજને વાજતેગાજતે ગામની ભાગોળ સુધી વળાવવા ગયા. ત્યારે મહારાજે ગલુજીને કહ્યું : ‘તમે હવે ઘેર જાઓ અને તમારું અધૂરું કામ પૂરું કરો’ ત્યારે મુક્તાનંદ સ્વામીએ પૂછ્યું : મહારાજ ! ગલુજીનું કયું કામ અધૂરું હતું ? ત્યારે મહારાજે કહ્યું : ‘તમને શંકા તો નહિ થાય ને ? તેમના માતૃશ્રીના દેહને માળિયે મૂકીને આપણને જમાડ્યા. આવું તો ગલુજીથી થાય. બીજાથી બને નહિ.’ ત્યારે સંતો-હરિભક્તોએ કહ્યું : ‘દરબાર ખરેખરા મહિમાવાળા કહેવાય. જેને આવી નિષ્ઠા હોય તે જ લોકલાજનો ત્યાગ કરે. બીજાને ધર્મ આડો આવે. પણ ભગવાનના સંબંધથી જ શુદ્ધ થવાય છે એવી સમજણવાળાની ભક્તિ ભગવાન બહુ માને છે.’

પ્ર.૪ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

નોંધ : અડધા સાચા જવાબના ગુણ આપવા નહીં.

૧. ગોંસાઈજી શાથી ભોંઠા પડી ગયા ? (૧૬/૪૬)
૨. હિમરાજભાઈએ ગોંસાઈજીએ મોકલેલા પ્રસાદ-મીઠાઈના આઠ કરંડિયા પાછા મોકલ્યા એટલે તેઓ ભોંઠા પડી ગયા.
૩. ગોંડળ મંદિર કેટલા સમયમાં તૈયાર થઈ ગયું ? (૧૦/૨૭-૨૮)
૪. ગોંડળ મંદિર (અક્ષર મંદિર) સવા બે વર્ષના ટૂંકા સમયમાં તૈયાર થઈ ગયું.
૫. કયા સદાચારને ધર્મ જાણવો ? (૨૭/૮૭)
૬. શ્રુતિ-સ્મૃતિ તેણે પ્રતિપાદન કર્યો એવો જે સદાચાર તે ધર્મ જાણવો.
૭. વિષ્ણુદાસ અને સ્વરૂપાનંદ સ્વામીની દંઢ નિષ્ઠા જોઈ શ્રીજીમહારાજે શું કર્યું ? (૧૫/૪૩)
૮. તેલ, ઘી, ગોળ, ઘઉં, ચોખા વગેરેની મોટી કોઠીઓને શ્રીજીમહારાજે પોતાની છડી અડાડી ભરી દીધી.
૯. લક્ષ્મીચંદ શેઠ કોણ હતા ? (૧૨/૩૪)
૧૦. લક્ષ્મીચંદ શેઠ વૃંદાવનના ધનાઢ્ય અને મોટા દાનવીર ભગવદ્ભક્ત હતા.

પ્ર.૫ ‘કલ્યાણનો ખપ’ (૨૫/૭૭-૭૮) - ‘સ્વામીની વાત’ પૂરી કરી તેનું નિરૂપણ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

‘કલ્યાણનો ખપ કેવો રાખવો જોઈએ જે, અગણોતેરા કાળમાં ભીમનાથના રાંકા માગવા આવતાં ને કરગરતા ને તેને ધક્કા મારે તો પણ જાય નહિ એવો ખપ રાખવો જોઈએ.’

આ વાતમાં ગુણાતીતાનંદ સ્વામી આપણને સમજાવે છે કે કલ્યાણનો ખપ કેવો રાખવો જોઈએ તો ભીમનાથના રાંકા જેવો. જ્યારે અગણોતેરા કાળમાં દુકાળ પડ્યો ત્યારે કાઠીયાવાડમાં ધંધુકા પાસે ભીમનાથ મહાદેવ ના બારણે એક કડછો થૂલા માટે લાંબી કતાર થતી. તેમાં ઘસારો થતા થૂલું આપનારો હડસેલો મારતો ત્યારે બધા નદીની રેતીમાં પડતા. પણ પાછા ઊભા થઈને ત્યાં આવતાં. કારણકે કડછો થૂલું ત્યાં જ મળવાનું હતું. કલ્યાણનો એવો જ ખપ રાખવો જોઈએ. આ વાત શ્રીજીમહારાજ કરતાં કે એક ગુરૂ હતા. તે વનમાં તપ કરતાં હતા. તેમની પાસે એક મુમુક્ષુ સેવા માટે આવ્યા. ત્યારે ગુરૂ કહે, ‘અહીં, મારે માટે રોજના એક શેર ચોખા આવે છે, તે રાંધીને ખાઉ છું. બીજું કંઈ નથી.’ પણ મુમુક્ષુ ખપવાળો હતો તેણે કહ્યું, ‘ભાતનું ઓસામણ હશે તે પીને સમાગમ કરીશ.’ ત્યાર બાદ બીજો મુમુક્ષુ આવ્યો તેણે પણ સેવાની માંગણી કરી. ત્યારે ગુરૂએ પરિસ્થિતિ જણાવી ત્યારે તે ચેલાએ કહ્યું કે તે ભાતનું ઓસામણ પીવે છે તો હું ભાતની હાંડલીમાં જે વધ્યું હશે તેનું ધોવાણ પીને સમાગમ કરીશ. થોડા દિવસ પછી ત્રીજો મુમુક્ષુ આવ્યો ગુરૂએ તેની આગળ ઉપરની હકીકત કહી ત્યારે તેણે કહ્યું, ‘આપની થાળીમાં ચણું કર્યા પછી જે ધોવાણ રહેશે તે પીને હું સમાગમ કરીશ.’ થોડા દિવસ પછી ચોથો શિષ્ય સમાગમ કરવા આવ્યો. ત્યારે તે મુમુક્ષુએ કહ્યું, ‘ચોખા સાફ કરતી વખતે ઝાટકશો ને જે ટુકડા-દાણા બહાર પડશે તે વીણીને ખાઈશ ને તે દ્વારા દેહનો નિર્વાહ કરીશ.’ આમ બધાને ઉત્કૃષ્ટ મુમુક્ષુ જાણીને ગુરૂએ રહેવા માટે હા પાડી. આ શિષ્યોને ગુરૂનો સાચો મહિમા જણાયો હતો. ને મોક્ષનો ખપ હતો. તો ઓસામણ અને પાણી ઉપર રહીને પણ

સમાગમ કરવાં તેઓ તૈયાર થયાં. જેને મોક્ષનો આવો ખપ હોય તે દિવસ દિવસ પ્રત્યે સત્સંગમાં વધતો જાય છે.

પ્ર.૬ નીચે આપેલાં કીર્તન / અષ્ટક / શ્લોક વગેરે માંગ્યા મુજબ પૂર્ણ કરો. (કુલ ગુણ : ૮)

❧ નોંધ :- કીર્તન / અષ્ટક / શ્લોક અડધા સાચા હોય તો એક (૧) ગુણ આપવો.

૧. તે મંત્ર જેના મુખથી જપાય, તેના થકી તો જમ નાસી જાય;
શ્રી સ્વામિનારાયણ જે કહેશે, ભાવે કુભાવે પણ મુક્તિ લેશે.
પડક્ષરો છે ષટ્શાસ્ત્ર સાર, તે ઉતારે ભવસિન્ધુ પાર;
છયે ઋતુમાં દિવસે નિશાયે, સર્વ ક્રિયામાં સમરો સદાયે. (૬/૧૩)
૨. ક્યારેક હરિજન રે, દેશ દેશના આવે,
ઉત્સવ ઉપર રે, પૂજા બહુવિધ લાવે.
જાણી પોતાના રે, સેવકજન અવિનાશી,
તેમની પૂજા રે, ગ્રહણ કરે સુખરાશિ. (૨૦/૬૦)
૩. ક્રોધાદ્ ભવતિ સંમોહઃ સંમોહાત્સ્મૃતિવિભ્રમઃ।
સ્મૃતિભ્રંશાદ્ બુદ્ધિનાશો બુદ્ધિનાશાત્પ્રણશ્યતિ॥ (૨૮/૮૦)
૪. ગુજરાતી ભાષાંતર : પોતાના સ્વરૂપનું તત્ત્વજ્ઞાન સામાન્ય જનસમૂહને સ્વપ્રયાસથી સમજવું કઠણ છે, તે તેને સુલભ થાય
એ રીતે આપવાનો સંકલ્પ કરીને જેણે નરાકૃતિ ધરી છે, તે સહજાનંદ ગુરુને હું ભજું છું. (૧૧/૩૨)
(વિભાગ - ૨ : પ્રાગજી ભક્ત, અગિયારમી આવૃત્તિ - એપ્રિલ, ૨૦૧૧)

પ્ર.૭ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૮)

❧ નોંધ :- કોણ કહે છે ૧ ગુણ, કોને કહે છે ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે ૧ ગુણ.

૧. “તમારે બ્રહ્મરૂપ થઈને ભગવાનની સેવામાં રહેવું હોય તો ધર્મ દંઢ પાળવો.” (૨૩/૪૩)
⇒ ભગતજી - દીવાનજીને
⇒ બ્રહ્મ, પરબ્રહ્મનાં ગહન તત્ત્વોની વાતો સાથે ભગતજી વ્યાવહારિક જ્ઞાન આપતાં ત્યારે કહેતાં.
૨. “તેથી તો હું આમ જોઈ રહ્યો છું.” (૨૮/૫૮-૬૦)
⇒ બ્રાહ્મણ - ભગતજીને
⇒ ભગતજીએ બ્રાહ્મણને કહ્યું : “મહારાજ ! શું જુઓ છો ? અહીં તો રૂંવાડે રૂંવાડે શ્રીજીમહારાજ છે.” ત્યારે
૩. “ભગવાન ભૂત જેવા છે તે શું વળગે ?” (૧૮/૩૫)
⇒ એક સાધુ - ભગતજીને
⇒ ભગતજી ઘણી વાર કેફમાં કહેતા કે ‘મને તો સ્વામિનારાયણ વળગ્યા છે.’ ત્યારે એક સાધુ પૂછે છે.

પ્ર.૮ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) (કુલ ગુણ : ૬)

૧. હરિકૃષ્ણ મહારાજે ગિરધરભાઈને ભગતજીનો સમાગમ કરવાનું કહ્યું. (૧૭/૩૧-૩૨)
૪. ગોરધનભાઈ કોઠારીના ભત્રીજા ગિરધરભાઈ સત્પુરુષની શોધમાં નીકળ્યા. વરતાલમાં હરિકૃષ્ણ મહારાજ પાસે એક પગે ઊભા રહી માળા કરી. મહારાજે પ્રસન્ન થઈ દર્શન દઈ કહ્યું, “આ પ્રાગજીભક્ત પરમ એકાંતિક ભક્ત છે, હું તેમના દ્વારા સત્સંગમાં પ્રગટ છું.” દરજી જ્ઞાતિમાં પરમ એકાંતિક ભક્ત ! તે ગિરધરભાઈથી મનાયું નહિ. ફરીવાર માળા ફેરવવી શરૂ કરી. મહારાજે ફરીવાર દર્શન દઈ એ જ આજ્ઞા કરી.
૨. પ્રાગજી ભક્તે વિશાળ ચંદની બનાવી. (૫/૮-૯)
૪. ફૂલદોલના સમૈયા ઉપર આચાર્ય રઘુવીરજી મહારાજ જૂનાગઢ પધારવાના હતા. ત્યારે સ્વામીએ ભગતજીને આજ્ઞા કરી કે ‘સભામંડપમાં શોભે એવી વિશાળ ચંદની બનાવો. સ્વામીની મરજી જાણી ભગતજીએ હરિભક્તોને વાતો કરી સેવા ઉઘરાવી દિવસ-રાત મહેનત કરી વિશાળ ચંદની બનાવી.
૩. પ્રાગજી ભક્તને જૂનાગઢમાં રહેવાની તમન્ના જાગી. (૩/૬)
૪. ગુણાતીતાનંદ સ્વામીની અંતર ઠારી દે તેવી સાધુતા જોઈ. પ્રાગજી ભક્તને તેમનામાં તરતજ પ્રીતિ થઈ ગઈ. શ્રીજીમહારાજના પુરુષોત્તમપણાની અને બ્રહ્મરૂપ થવાની સચોટ વાતોથી ભગતજીનું અંતર રંગાઈ ગયું. આથી તેમને જૂનાગઢમાં રહેવાની તમન્ના જાગી.

પ્ર.૯ નીચે આપેલા પ્રસંગોમાંથી કોઈપણ એક પ્રસંગ ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો. (વર્ણનાત્મક) (કુલ ગુણ : ૫)

૧. સત્સંગમાં કુસંગ (૧૪/૨૭-૨૮) સત્સંગમાં સ્વામીનો પ્રતાપ અને મહિમા વધવાથી કેટલાક સંતો અને આચાર્ય ભગવત્પ્રસાદ મહારાજે ઊના આવી સ્વામીને ઠપકો દેવાનો નિશ્ચય કરી સ્વામીને ઊના તેડાવ્યા. આ સમાચાર સાંભળી સ્વામી બોલ્યા ‘ભૂકો ભાર હરું સંતન હિત, કરું છાયા કર દોઈ, જો મેરે સંતકો રતિ એક દુવે, તેહી જડ ડારું મેં ખોઈ, નારદ મેરે સંતસે અધિક ન કોઈ.’ ભગતજીએ તેનો મર્મ પૂછતાં સ્વામીએ કહ્યું : ‘વરતાલના સંતોએ મને ઠપકો દેવાનો સંકલ્પ કર્યો છે ને તને સત્સંગમાંથી વિમુખ કરવાનો નિર્ણય કર્યો છે. પણ આ દેશમાં એમનું કંઈ વળશે નહિ. મારા દેખતાં તારું અપમાન મારાથી સહન ન થાય. ત્યારે ભગતજીએ કહ્યું : ‘મને ગમે તે ઉપાધિ થાય પણ આપ આ લોકથી ઉદાસ થશો નહિ. સ્વામી ઊના જતાં માળિયામાં રોકાયા

ત્યાં સમાચાર મળ્યા કે ધોળેરામાં કૃષ્ણપ્રસાદજી મહારાજ ધામમાં ગયા એટલે આચાર્ય મહારાજને સંતો પાછા ગયા છે. આથી સ્વામીને ઠપકો દેવાનો સૌનો ઠરાવ મનમાં જ રહી ગયો. સંવત ૧૯૨૨માં ચૈત્રી પૂનમના સમયે જતાં પહેલાં સ્વામીએ કહ્યું : ‘આ વખતે પ્રાગજીને દુઃખ આવશે પણ મેં એનું બપ્તર એવું ઘડ્યું છે કે એને ટોચો વાગશે નહિ.’ વરતાલ સમયની સભામાં કેટલાકે સ્વામીને ઉદ્દેશીને ‘ભગવાન થયા છે ને પૂજાય છે...’ વગેરે ન કહેવાના શબ્દો કહ્યા. મોટા સદ્ગુરુઓ પણ એમાં ભળ્યા. આ અપમાન પછી સ્વામીશ્રીએ મહારાજના પુરુષોત્તમપણાની વાતો કરી. દર્શન કરી પાછા ફરતા એક માળીએ સ્વામીને પહેરાવેલો ગુલાબનો હાર પોતાનું અપમાન કરનાર શુક્રમુનિના સેવક સાધુ હરિસ્વરૂપદાસજીને હાર પહેરાવ્યોને બોલ્યા : ‘હળદી જરદી નવ તજે, ખટરસ તજે ન આમ; ગુણીજન ગુણકું નવ તજે, અવગુણ ન તજે ગુલામ.’ સ્વામીની સહનશીલતા ને પરમ સાધુતાથી મોટા મોટા સદ્ગુરુઓ મનોમન પશ્ચાતાપ કરવા લાગ્યા. સદ્ગુરુઓએ માફી માગી પણ ભગતજી સ્વામીનો અપરંપાર મહિમા કહે છે. માટે તેને તો વિમુખ કરવો જ. તે વાત સ્વામીની આગળ જાહેર કરી. ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું : ‘તેને હું ના પાડીશ તેથી મારો મહિમા નહિ કહે. પણ પવિત્રાનંદ સ્વામીએ ભગતજીને વિમુખ કરવાનો દેઢ ઠરાવ કર્યો હતો. એટલે આચાર્ય મહારાજની સંમતિથી ગામોગામ મંદિરોમાં તે નિર્ણયના પત્રો લખી દીધા. જૂનાગઢ પાછા વળતાં મહેળાવમાં ડુંગર ભક્તને આશીર્વાદ આપતાં કહ્યું ‘આ તો સાધુ થઈ શ્રીજીમહારાજની સર્વોપરી નિષ્ઠા પ્રવર્તાવી સંપ્રદાયને ઉત્તેજન આપી વૃદ્ધિ કરશે.’

૨. મરેલું કૂતરું ખસેડ્યું (૭/૧૩,૧૫) હવેલીના ચણતર કામ વખતે મંદિરની બહાર પડેલા પથરાના ઢગલા ઉપર એક કૂતરું મરી ગયું હતું. બધાને એમ કે ભંગી આવશે અને ઉપાડશે. સ્વામીએ ભગતજીને પૂછ્યું : ‘બહારથી પથરા આવતા કેમ બંધ થઈ ગયા? બહાર જઈને ભગતજીએ મરેલું કૂતરું જોતાં પોતે કપડાં બદલીને મરેલા કૂતરાને ઠેકાણે મૂકી આવી નાહીને મંદિરે આવ્યા. કામ ચાલતું થતાં, સ્વામી રાજ થયાં. કેટલાકે મોઢું બગાડ્યું. કેટલાકે ટીકા કરી. ત્યારે સ્વામી બોલ્યા : ‘જીવપ્રાણીમાત્ર ચામડાં જ ચૂંથે છે. પ્રાગજીએ તો મારી મરજી જાણીને મરેલા કૂતરાને ખસેડ્યું ને કામ ચાલતું કરાવ્યું. એમાં ખોટું શું કર્યું ?’

પ્ર.૧૦ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

❏ નોંધ :- અડધા સાચા જવાબનાં ગુણ આપવા નહીં.

૧. ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ હૃદયની વાત કરતાં પ્રાગજી ભક્તને શું કહ્યું ? (૪/૭)
૪. ‘પ્રાગજી ! હૈયામાં જ્ઞાન તો ઘણું ભર્યું છે પણ કોઈ ઝીલનાર પાત્ર નથી.’
૨. ભાદરોડમાં સંતોએ ભગતજીની શાના વડે પૂજા કરી ? (૨૧/૪૦)
૪. ભાદરોડમાં સંતોએ ભગતજીની ચંદન વડે પૂજા કરી.
૩. ભગતજીના ધામમાં ગયા બાદ શ્રીજીમહારાજનું પ્રગટપણું કોનામાં રહ્યું ? (૨૮/૫૭)
૪. ભગતજીના ધામમાં ગયા બાદ શ્રીજીમહારાજનું પ્રગટપણું યજ્ઞપુરુષદાસજી (શાસ્ત્રીજી મહારાજ) જેવા પરમ એકાંતિક સંતમાં રહ્યું છે.
૪. વાઘા ખાયરે ગુણાતીતાનંદ સ્વામીને શું પ્રાર્થના કરી ? (૧૨/૨૩)
૪. વાઘા ખાયરે ગુણાતીતાનંદ સ્વામીને પ્રાર્થના કરી કે ‘ધિંગાણાનાં (લડાઈનાં) સ્વપ્નાં આવે છે.’
૫. અંતિમ મંદવાડ સમયે ભગતજીએ કોને ક્યાં આવવાની ના પાડી ? (૨૮/૫૬)
૪. અંતિમ મંદવાડ સમયે ભગતજીએ યજ્ઞપુરુષદાસજીને મહુવા આવવાની ના પાડી.

પ્ર.૧૧ આપેલા વિકલ્પોમાંથી ફક્ત સાચા વિકલ્પોની આગળ આપેલા ચોરસ ખાનામાં ખરાની (✓) નિશાની કરો. (કુલ ગુણ : ૬)

❏ નોંધ : એક કે એકથી વધારે વિકલ્પ સાચા હોઈ શકે. તમામ સાચા વિકલ્પ આગળ જ ખરાની નિશાની કરી હશે તો જ પૂર્ણ ગુણ મળશે, અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

૧. ૨, ૩ (૨/૩)
૨. ૨ (૨૧/૪૦)
૩. ૧ (૧૫/૨૮)

પ્ર.૧૨ નીચે આપેલાં ખોટાં વાક્યોને મથાળાના સંદર્ભમાં સાચાં લખો. (કુલ ગુણ : ૬)

❏ નોંધ :- સંપૂર્ણ સાચું વાક્ય લખ્યું હશે તો જ ગુણ પ્રાપ્ત થશે. અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

૧. અમદાવાદમાં જ્ઞાનયજ્ઞ : જેને એકાંતિક ધર્મ સિદ્ધ કરવો હોય તેણે બ્રહ્મચર્ય દેઢ પાળવું, ઈન્દ્રિયો નિયમમાં રાખવી, એક વાર જમવું, અખંડ ભજન કરવું. (૨૪/૪૪)
૨. જન્મ અને બાળચરિત્રો : મંદિરના યોગાનમાં કેટલાંક બાળકો કુંડાળે વળીને રામધૂન મચાવતા હતા. બધાની વચ્ચે એક રૂપાળો બાળક નાચતો-કૂદતો રામનામ બોલતો હતો. (૧/૧)
૩. ગઢડામાં જળઝીલણીનો સમયો : ગમે એટલી આત્માની વાતો કરો પણ આત્મારૂપ ન થવાય. મહિમાએ સહિત ભક્તિ જોઈએ. (૨૬/૫૦)
૪. વનવાસમાંથી મુક્તિ : આ અરસામાં આચાર્ય મહારાજ મહુવા પધાર્યા. અહીં તેઓએ ભગતજીનો ખૂબ જ આદરભાવ કર્યો. (૨૨/૪૧-૪૨)
૫. ગુરુ વચ્ચે ચૂરેચૂરા : સાંખડાવદરના બીડમાં સંતો તથા હરિભક્તો સાથે સ્વામી ખડ વાઢવા ગયા. તે વખતે વરસાદ પડતાં પ્રાગજી ભક્તે બે ચાદરો સાંધી મોટો ચોફાળ કરી, છત્રી કરી અને સ્વામીને તેની નીચે પધરાવ્યા. (૬/૧૨)
૬. પ્રાગજી ભક્ત દ્વારા પ્રગટપણું : પછી થોડું મંદિરનું કામ જાગ્રા ભગત તથા બીજા પોતાના હેતવાળા ભક્તો પાસે કરાવ્યું અને પોતે દેશમાં ફરવા નીકળ્યા. (૧૬/૩૦-૩૧)

❏ સમાપ્ત ❏